

Asia: VN/2575/2021

Luonnos hallituksen esitykseksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain, terveydenhuoltolain sekä korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Vastaajataho:

Sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä tai yhteistoimintaelin

Kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyön varmistaminen

1a) Hyvinvointialueen olisi esityksen mukaan yhdessä alueensa kuntien kanssa muodostettava *alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä*. Onko ehdotus mielestänne tarkoituksenmukainen kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyön varmistamiseksi?

Kyllä

1b) Millä taholla tulisi käsityksenne mukaan olla vastuu alueellisen opiskeluhuollon yhteistyöryhmän muodostamisesta?

Hyvinvointialueella

2) Kunnan tai useamman kunnan yhdessä tulisi laatia opiskeluhuollon toteuttamiseksi *kunnan opiskeluhuoltosuunnitelma*, joka liitettäisiin lastensuojelulain (417/2007) 12 §:n mukaiseen kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Onko esitys mielestänne tarkoituksenmukainen?

Kyllä

3) Hyvinvointialueella tulisi olla *alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma*. Se valmisteltaisiin alueellisessa opiskeluhuollon yhteistyöryhmässä ja hyväksyttäisiin hyvinvointialueen aluevaltuustossa. Alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma liitettäisiin lastensuojelulain 12 §:ssä tarkoitettuun alueelliseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Huomioitanne esityksestä?

Käytäntö on Eksoten alueella jo osin voimassa.

Alueellisen suunnitelman on oltava sen verran väljä(ns ylätasoon linjauksia), että kuntien väliset alueelliset erot palvelujen järjestämisessä on mahdollista huomioida.

4) Mikäli esitys ei mielestänne riittävästi huomioi erilaisia opetuksen ja koulutuksen järjestäjiä, kuten esimerkiksi ne, jotka toimivat useamman kunnan alueella tai yksityiset koulutuksen järjestäjät, millä tavoin muuttaisitte esitystä?

-

5) Hyvinvointialue järjestää opiskeluhoitopalvelut 1.1.2023 alkaen. Näettekö, että opetuksen tai koulutuksen järjestäjällä on yhdessä hyvinvointialueen kanssa edellytykset huolehtia oppilas- ja opiskelijahuoltolain 9 §:n mukaisesti siitä, että opiskeluhoollosta muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus?

Kyllä [Eksotessa oppilashuollon palvelut ovat jo olleet sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuulla]

Opiskeluhoollon yksilökohtaisen työn kirjaaminen, rekisterinpito ja tietosuoja

6) Esityksessä täsmennetään opiskeluhoollon kirjaamiseen, rekisteröintiin ja tietojen salassapitoon liittyviä oppilas- ja opiskelijahuoltolain säännöksiä. Huomioitanne esityksestä?

- Laadun ja valvonnan näkökulmasta olisi hyvä luoda valtakunnalliset laatukriteerit
- Kirjaamisen kansalliset ohjeistukset koskemaan myös kuraattoripalveluita on hyvä
- Opiskeluhoollon palveluiden kirjaamisen ohjautuvuus Kantapalveluun kaikilta ammattiryhmiltä tulisi ottaa arvioitavaksi
- Kuraattoreiden ja psykologien kirjaamisen yhtenäistäminen tärkeää.
- Oppilashuollon palvelujen on tärkeää toimia monialaisena yhtenäisenä tiiminä, joten kirjaamisen ja niiden näkyvyyksien pitäisi tukea tätä toimintaa.

7) Miten arvioisitte esitysluonnosta tietosuojasääntelyn näkökulmasta?

Ehdotuksessa maininta, että muiden sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastiedot ovat käyttöoikeuksien puitteissa kuraattorien saatavilla, mutta onko myös toisinpäin? Entä sosiaalialan muut palvelut lastensuojelu.

Oppilashuollon palvelujen on tärkeää toimia monialaisena yhtenäisenä tiiminä, joten kirjaamisen ja niiden näkyvyyksien pitäisi tukea tätä toimintaa.

8) Opiskeluhoollon siirtyessä hyvinvointialueelle tulee myös opiskeluhoollon psykologien ja kuraattorien kirjaamat asiakastiedot tallentaa valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin eli Kanta-palveluihin. Kanta-palveluihin liittymisen määräaajoista säädetään laissa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä. Psykologien tietojen tallentaminen tulisi aloittaa heti hyvinvointialueiden aloittaessa. Sosiaalihuollon ja kuraattorien liittymisvelvoitteen määräaika on 1.9.2024. Arvioitko tarvittavien muutosten olevan mahdollisia näiden määräaikojen puitteissa?

-

Muut huomiot esityksestä

9) Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 16 §:n mukaan oppilaitoksen työntekijän tulee olla yhteydessä opiskeluhuollon psykologiin tai kuraattoriin, jos oppilaitoksen tai opiskeluhuollon työntekijä arvioi opiskelijan tarvitsevan opiskeluhuollon psykologi- tai kuraattoripalveluja. Esityksessä ehdotetaan, että yhteydenotto opiskeluhuoltopalveluihin koskisi psykologin ja kuraattorin palveluiden lisäksi myös koulu- ja opiskeluterveydenhuollon lääkärin ja terveydenhoitajan palveluja. Yhteydenotto tapahtuisi jatkossa yhteisymmärryksessä oppilaan tai opiskelijan kanssa. Huomioitanne esityksestä?

Yhteisymmärryksessä oppilaan tai opiskelijan kanssa on hyvä lisäys.

Yhteydenottoa voisi laajentaa terveydenhoitajalle, jonka kautta pääsisi tarvittaessa lääkäriin. Onko vaarana, että sairaanhoidon osuus kouluilla alkaa korostua? Jos tähän pyritään, on mietittävä myös lakisääteisten terveystarkastusten rooli.

Yhteydenottokanavia olisi siis oppilaitoksen työntekijöille neljä. Jos tulee määraaikoja kontaktin saamiselle, olisi hyvä, että se olisi jollekin näistä neljästä (ei siis jokaiselle erikseen) , ja tämä edellyttäisi, että oppilashuollon palvelut toimivat saumattomana monialaisena tiiminä oppilaitoskohtaisesti. Tiimin toimintaa nyt vaikeuttaa erilaiset oppilasmitoitukset/ammattikunta ja osin erilaiset lakisääteiset tehtävät.

10) Hyvinvointialue järjestää 1.1.2023 alkaen opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut, kouluterveydenhuollon sekä lukioden ja ammatillisen koulutuksen opiskeluterveydenhuollon. Voimassa olevan oppilas- ja opiskelijahuoltolain 24 §:n mukaan Terveiden ja hyvinvoinnin laitos ohjaa ja kehittää yhteistyössä Opetushallituksen kanssa edellä mainittuja palveluja. Esityksen mukaan Opetushallitus ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitos ohjaisivat ja kehittäisivät yhdessä yhteisöllistä opiskeluhuoltoa ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksella olisi päävastuu edellä mainittujen hyvinvointialueen järjestämistä vastaavien palvelujen ohjauksesta ja kehittämisestä. Pidätekö esityksen mukaista ohjaus- ja kehittämisvastuun muutosta tarkoituksen mukaisena vai tulisiko Opetushallituksen ohjaus- ja kehittämisrooli säilyttää nykyisellään?

Kyllä, esitys on tarkoituksen mukainen [THL ja Opetushallituksen yhteistyötä on tarkoituksen mukaista lisätä ja vastuita selkeyttää, joten ehdotus THL:n päävastuusta on perusteltu]

11) Mahdolliset muut huomionne esitysluonnoksesta?

- Lähipalvelu on ensisijainen tavoite – onko tilojen puutteissa oppilaitos velvollinen järjestämään tilat koulun lähes välittömässä läheisyydessä. Vanhoissa kouluissa tilasuunnittelussa ei ole ymmärrettävästi osattu huomioida tilojen tarvetta. Palvelua tuotetaan mahdollisuuksien mukaan lähipalveluna, mutta myös keskitetyssä toimipisteessä.
- Suunnitelmallisuus ja valvonnan toteutuminen laajassa kuvassa, alueellinen, kunta- ja oppilaitoskohtainen tarkastelu mahdollistaa kohdennetut palvelut tarpeen mukaisesti oppilaille ja opiskelijoille
- Vastaavan kuraattorin tehtävää olisi hyvä määritellä tarkemmin, kuinka kohdentuu. Vastuu/mitoitus suhteessa kuraattorin tehtävään toivotaan tarkemmin määritellyksi. Sosiaalityöntekijä pulan vuoksi sosionomi YAMK voisi olla kelpoisuutena riittävä

- Koulun sosiaalityön takaamiseksi kelpoisuus sosionomi AMK säilytettävä, koska sosiaalialan asiantuntemus kouluympäristössä taattava eikä siinä ole vastaavanlaisia rekrytointipulmia kuten koulupsykologeilla
- Mitoituksen osalta huomioitava, jos mitoitus olisi kaikilla ammattiryhmillä sama (kuraattori, terveydenhoitaja ja psykologi) tiimi pystyy kohdentamaan ja vahvistamaan oppilaitoksissa paremmin yhteisöllistä sekä yksilökohtaista palvelua.
- Alueellisuus vähentää haavoittuvuuksia mm. poissaoloissa. Vahvistaa työn kehittämistä ja mahdollistaa tasaisemmin palvelua laajemmalla alueella kuntarajat ylittäen. Tämä lisää asuinkunnasta riippumatta tasa-arvoa ja oikeudenmukaisuutta oppilaiden ja opiskelijoiden palveluissa
- lakisääteisiä laajoja terveystarkastuksia olisi hyvä tarkastella nykyisen palvelutarpeen näkökulmasta (mm. nuorten mielenterveys ja päihdeongelmien varhainen hoito, neuropsykiatriset pulmat), tulisi arvioida mahdollisuus osin kohdentaa lääkärityötä monialaisen ennakkoarvioinnin perusteella aiempaa enemmän (opettaja, terveydenhoitaja , kuraattori, psykologi) - osa työstä esimerkiksi laajoissa terveystarkastuksissa voi olla nyt myös päällekkäistä . Laajojen terveystarkastuksien sisältöjen struktuuria on nykyisin puitteissa kehitetty siten, että ne tukevat terveydenhoitajaa aiempaa paremmin tukea vaativien lasten ja perheiden seulonnassa. Valitettava tosiasia edelleen on, että koululääkärityön saatavuus on rajallista; myös työn sisältö vaikuttaa työn kiinnostavuuteen ja siihen hakeutumiseen. Lääkäri on tärkeä osa oppilashuollon palveluja.

Nylund Tarja
Eksote - Perhepalvelut